

Vera Šengelija
Mokslų apie žmogų skyriaus redaktorė

LINDĖTI „FACEBOOK‘E“*

„6 valandos! Tai juk 42 valandos per savaitę! Apima siaubas pagalvojus, kur dingsta mūsų gyvenimas!“

Kada „Facebook‘e“ pasirodė priedėliai, matuojantys jūsų laiką, praleistą minėtame socialiniame tinklalapyje per savaitę, mano draugų lenta sprogo. Aš nesidomėjau savo rezultatais. Mano „Facebook‘o“ puslapis visada atviras atskirame darbalaukio langelyje – ten vyksta susirašinėjimas su daugeliu draugų, ten man lengviau rasti reikalingą nuorodą. Be to, aš esu viena iš tinklalapio bendruomenės „Bokpyг CBETA“ moderatorių ir visada žvilgčioju, kas ten vyksta. Jūs pastebėjote, aš lyg ir teisinuosi? Atseit aš ne šiaip lindžiu „Facebook‘e“, atseit aš ten turiu reikalų.

Žurnale „The Atlantic Magazine“ prieš kelis mėnesius išėjo didelis rašytojo Stiveno Maria straipsnis „Ar netampame „Facebook‘e“ vienišesni?“ Jame cituojamas žymus mokslininkas, vienas iš garsiausių vienatvės ekspertų pasaulyje, Universiteto (Čikaga) Kognityvinės ir socialinės neurofiziologijos centro direktorius Johnas Cacioppo. Jo žodžiai patvirtina mintį, kad „Facebook‘e“ vyksta ne bendravimas, o erzacinis** bendravimas. „Santykiai su katėmis, šunimis, tinklalapių draugais, net su Dievu – visa tai galima vertinti kaip socialinio gyvūno bandymą patenkinti neįveikiamą natūralų poreikį bendrauti, – sako Cacioppo, – bet visi tie surogatai niekada nekompensuos tikro bendravimo trūkumo“.

Kiekvieną mėnesį naujienų lentose pasirodo pranešimai apie eilinius bandymus, tiriančius „Facebook‘o“ įtaką gyvenimui. Juos atlieka pačių įvairiausių sričių mokslininkai. Štai keletas tokių tyrimų antraščių: „Ar netampame mes „Facebook‘e“ liūdnesni?“, „Facebook‘as“ ne toks jau geras dalykas žmonėms, turintiems žemą savivertę“, „Studentų, praleidžiančių daug laiko „Facebook‘e“, studijų rezultatai žymiai prastesni“, „Naudojimasis „Facebook‘u“ nulemia mūsų tautybę ir išsilavinimo lygį“.

Anglų kalboje netgi atsirado terminas – *FAD (facebook addiction disorder)*, t.y. psichinis sutrikimas, susijęs su priklausomybe nuo „Facebook‘o“. Šį terminą kol kas vartoja juokais, ir ne mokslininkai, o patys „Facebook‘o“ vartotojai. Bet praktikuojantis psichologas Michaelas Fenichelis iš Amerikos jau parašė straipsnį, kuriame užduodamas klausimas: priklausomybė nuo „Facebook‘o“ – laikina mada ar sutrikimas – liks su mumis amžinai ir galbūt pavirs kažkuo rimtu?

Aš visada su įdomumu skaitau straipsnius, skirtus „Facebook‘o“, kitiems socialiniams tinklalapiams ir apskritai internetinėms priklausomybėms. Vienintelio dalyko man trūksta šituose tyrimuose – atskaitos taškų. Ką mes turime mintyse kalbėdami apie „Facebook‘ą“ ir su juo susijusius reiškinius? Ką tiria mokslininkai nagrinėdami „Facebook‘o“ ir vienatvės, „Facebook‘o“ ir pažangumo, „Facebook‘o“ ir santykių ryšius? Kas yra tas „Facebook‘as“ – ryšio priemonė, atstojanti telefoną ar elektroninį pašta? Komunikavimas pagal interesus ir pomėgius, bendruomenė? Naujienų perdavimo prietaisas? Marketingo instrumentas? O gal galų gale narkotikas? Nuo atsakymo į šį klausimą priklauso labai daug. Jeigu mes susitarsime, kad „Facebook‘as“ yra

narkotikas, priemonė atitrūkti nuo realybės, tada terminas *FAD* turės teisę egzistuoti mūsų žodyne. Bet kas nutiks, jeigu mes nuspręšime, kad „Facebook‘as“ ir yra ta realybė? Akivaizdu, kad mes esame pačioje diskurso*** formavimosi pradžioje, ir man kažkodėl atrodo, kad jokio skirstymo į gyvenimą internete ir gyvenimą už jo ribų greitai nebeliks.

Kada tai atsitiks, aš tada taip pat atliksiu testą „Kiek laiko jūs praleidžiate „Facebook‘e“. O tol, kol mes neturime susitarimo, kuo mes laikome „Facebook‘ą“, aš to galbūt nedarysiu. Nes jeigu išaiškės, kad tai vis dėlto narkotikas, – nenoriu, kad visa draugų lenta žinotų, kiek aš nuo jo priklausoma.

* Paplitę simboliniai pavadinimai adaptuojami – sulietuvinami pagal apytikrį tarimą – ir virsta bendriniais žodžiais, tada jie rašomi be kabučių mažąja raide, žr. VLKK 2007-04-05 nutarimo Nr. nutarimui Nr. 60 „Dėl lietuvių kalbos rašybos ir skyrybos“ (Žin., 1997, 63-1490) 11.2 punktą, plg.: „Internet“ ir [ivedė] internetą, „Toyota“ ir [pirko] toją, „No-spa“ ir [išgėrė] nošpos.) Todėl galima rašyti: susirašinėjome feisbuke, „Facebook‘e“ arba socialiniame tinkle „Facebook“ (Valstybinės Lietuvių Kalbos Komisijos svetainės informacija <http://vlkk.lt/lit/7802>).

** Erzacas – prastesnis geresnio daikto pakaitalas, surogatas (žodynas.lt).

*** Diskursas – pokalbis ar diskusija filosofine, politine, religine, literatūrine ar pan. tema (<http://ualgiman.dtiltas.lt/>).